

لیلا افشار، نقاش و پژوهشگر هنر، در گفت وگو با شهرآرا تأکید کرد

اقبال سبک‌های مدرن در نقاشی‌های رضوی

الهام ظریفیان

داستان ضامن آهو، گذشته از سندیت داشتن یا نداشتن، به دلیل داشتن بار دراماتیک زیاد، دست مایه خوبی برای نقاشان و هنرمندانی بوده است که می خواسته اند عرض ارادت خود به امام هشتم^ع را در قالب هنر نشان دهند. در موزه آستان قدس رضوی نیز آثار متعددی با همین مضمون از هنرمندان بنام نگهداری می شود که یکی از آن ها به نام «ضامن آهو» به تازگی توسط هنرمندان و پژوهشگران هنر بررسی و واکاوی شده است. به تازگی لیلا افشار، نقاش و پژوهشگر هنر، به ارائه مقاله ای با عنوان «خوانش تصویری نقاشی قهوه خانه ای با عنوان ضامن آهو»ی موجود در موزه آستان قدس رضوی، پرداخته که او و دکتر کاظم چلیپا به صورت مشترک آن را تهیه کرده بودند. لیلا افشار، دانشجوی دکتری تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی دانشگاه هنر تهران و دانش آموخته کارشناسی ارشد نقاشی دانشگاه تهران، تاکنون چهارمقاله و یک کتاب در پژوهش هنر به چاپ رسانده است. او نفر اول چهاردهمین سوگواره هنر عاشورایی ۱۴۰۱ بود و در سال های ۱۳۸۶ و ۱۴۰۲ به عنوان نفر اول نقاشی در آستان البرز انتخاب شده است. ما در این گفت وگو با این هنرمند درباره آثار نقاشی امام رضایی به ویژه استفاده هنرمندان از نمادهایی مانند ضامن آهو صحبت کردیم.

شما به تازگی مقاله ای درباره یک تابلوی نقاشی موجود در موزه آستان قدس رضوی ارائه کردید و نسبت دادن این تابلو به استاد حسن اسماعیل زاده (چلیپا) را رد کردید. دلایل شما چه بود؟ چه موضوعاتی را بررسی کردید و در نهایت به چه نتایجی رسیدید؟

عنوان دقیق مقاله «خوانش تصویری نقاشی قهوه خانه ای با عنوان ضامن آهو»ی موجود در موزه آستان قدس رضوی «بود. من با همکاری دکتر کاظم چلیپا، عضو هیئت علمی گروه نقاشی دانشگاه شاهر، این مقاله را تهیه کرده بودم. این مقاله درباره تابلوی نقاشی «ضامن آهو» است که اکنون در گنجینه موزه آستان قدس رضوی نگهداری می شود و یک نقاشی قهوه خانه ای است. چندی پیش در مقاله ای مربوط به یک رساله دکترای مرحوم استاد حسن اسماعیل زاده ملقب به چلیپا، از آخرین بازماندگان هنرمندان دارای سبک نقاشی قهوه خانه ای و شاگرد رسمی محمد مدبر به عنوان هنرمند این اثر نام برده شده بود. استاد حسن اسماعیل زاده پدر دکتر کاظم چلیپاست. دکتر چلیپا با شناختی که از آثار پدرش داشت، یقین داشت که این اثر از آثار پدرش نیست.

ما در این مقاله نقاشی را از نظر نوع طراحی، نقوش، رنگ و موارد دیگر بررسی کردیم و در مقایسه تطبیقی با دیگر آثار استاد اسماعیل زاده با قطعیت به این نتیجه رسیدیم که این اثر از حسن اسماعیل زاده نیست.

این تابلو چطور به موزه رسیده است؟

من خیلی پیگیری کردم که بدانم این اثر از چه طریقی به موزه رسیده است، ولی متأسفانه با من همکاری نشد و اطلاعاتی در اختیار من گذاشته نشد. فقط یکی از آشنایان شاغل در موزه به من گفت نام «ستاده» روی اتیکت اثر درج شده است، درحالی که من بعد

داستان ضامن آهو به راحتی قابلیت تصویرسازی دارد و به ویژه برای ساخت فیلم، انیمیشن و نقاشی بسیار مناسب است. البته دیگر مفاهیم را هم می توان با نگاهی خلاقانه به آثار تصویری تبدیل کرد

از بررسی های فراوان به این نتیجه رسیدم که چنین شخصی وجود خارجی ندارد. خیلی در فضای مجازی و بین هنرمندان جست وجو کردم ولی به چنین اسمی برخورددم. همچنین در مقاله گفته شده بود این اثر راضا براتی از اصفهان به موزه اهدا کرده که موزه آستان قدس نیز این را اعلام کرده است.

جدا از اینکه خالق اثر چه کسی است، این نقاشی ویژگی های ارزشمندی هم دارد؟

مادر مقاله مان غیر از اثبات رد نسبت آن به استاد اسماعیل زاده، ساختار و ویژگی های اثر و اینکه چطور ماجرای ضامن آهو را با نقاشی قهوه خانه ای روایت کرده است نیز بررسی کردیم. این اثر، کاری ارزشمند است و ویژگی های بصری و تصویری نقاشی قهوه خانه ای از جمله هم زمانی فضاها، کارکرد نمادین رنگ ها و دیگر شیوه های این سبک از نقاشی را رعایت کرده است. تابلو به پیروی از نقاشی ایرانی و قهوه خانه ای و با استفاده از پرسپکتیو مقامی کار شده است، یعنی امام رضا^ع در پلان اول بزرگ تر تصویر شده است. رنگ در نقاشی، کاربردی نمادین دارد. رنگ سبز عمامه و عبا یا رنگ سفید همه نمادین هستند. لباس شکارچی نیز به رنگ قرمز است و نقاش خواسته است خوی ستیزه گری و شکارگری او را با این رنگ گرم نشان دهد. همچنین هم زمانی در فضا را در نقاشی می بینیم. یعنی در آن واحد آهو از امام^ع درخواست می کند. بچه های آهو در حمایت امام^ع قرار گرفته اند. سگ را در کنار تصویری می بینیم که سکوت کرده است، نشانی از جنگندگی و درندگی ندارد و نیمه تصویر شده است، خود شکارچی را هم می بینیم که در پیکره ای کوتاه تر و ضعیف تر از امام تصویر شده است. نقاش نقاشی را کشیده و بعدا خطی دورتادور اضافه کرده است. ما می بینیم پای امام روی آن خط است.

به نظر می رسد نقاش برای آنکه شأن و هیبت امام را رعایت کند، در آن قسمت خط را پایین تر آورده است که کل پیکره و فیگور امام سر جایش باشد و چیزی آن را خدشه دار نکند.

نماد آهو از کی وارد آثار تجسمی ایران شده و چقدر در نقاشی ها به عنوان یک ظرفیت از آن استفاده شده است؟ از زمان رواج یافتن داستان ضامن آهو، این نماد به نقاشی ها نیز راه یافته و به کرات از آن استفاده شده است؛ اما هرکسی نگاه و بینش خودش را دارد و از منظر خودش به این داستان نگاه کرده است. این کثرت دلیل نمی شود که استفاده از این نماد را کلیشه بنامیم. خیلی موضوعات هستند که به کرات استفاده شده اند. نمی توانیم بگوییم چون زیاد کار شده اند، دیگر جای کار ندارند.

ولی به نظر تان این باعث نشده است آثار تجسمی درباره امام رضا^ع به داستان ضامن آهو محدود شود؟ پس نمود مفاهیمی مانند همسایه داری، اخلاق و احادیث امام رضا^ع چه می شود؟ آیا این مفاهیم ظرفیت ندارند؟ موضوعات باید قابلیت تصویرسازی داشته باشند. داستان ضامن آهو به راحتی قابلیت تصویرسازی دارد و به ویژه برای ساخت فیلم، انیمیشن و نقاشی بسیار مناسب است. البته دیگر مفاهیم را هم می توان با نگاهی خلاقانه به آثار تصویری تبدیل کرد، ولی شاید فقر اطلاعاتی هنرمندان مانع ایجاد این خلاقیت باشد. متأسفانه بسیاری از هنرمندان چندان مطالعه نمی کنند.

این خلأ را چه کسی باید پر کند؟ سازمان ها و نهادهای مختلف چقدر نقش دارند در اینکه بستر را برای هنرمندان فراهم کنند، منابع در اختیار آن ها بگذارند و به آن ها خوراک فکری برای خلق آثار بدهند؟

همه نقش دارند. گاهی خود هنرمند و گاهی هم سازمان ها در این وضعیت تأثیرگذارند. این ایده را در

گزارشی از برگزاری بیست و یکمین جشنواره استانی تئاتر زندان های خراسان رضوی

تئاتر، ظرفیتی برای اصلاح و تربیت

نمایی از جشنواره استانی تئاتر زندان های خراسان رضوی

این امر، به دنبال راهکارهایی هستیم که در سال های آینده این نمایش ها به صورت گسترده و در سالن های شهر برای علاقه مندان تئاتر اجرا شوند.

زندان مرکزی مشهد، جریان ساز تئاتر در کشور حمیدرضا سهیلی، کارگردان تئاتر، با بیان اینکه آغاز هنر نمایش به صورت حرفه ای در زندان مشهد به دهه ۶۰ برمی گردد، گفت: در ابتدای انقلاب اسلامی برخی زندانیان علاقه مند به هنر نمایش درون زندان گروه های هنری تشکیل داده بودند و به صورت خود جوش تئاتر تمرین می کردند. همان موقع من به عنوان کارمند در دادسرای انقلاب استخدام شدم و به شکل اتفاقی به زندان مشهد سر زدم. وجود یک آمفی تئاتر خالی نظرم را برای گسترش فعالیت های هنری به خود جلب کرد. او که از فعالان حوزه تئاتر در سازمان

هنرمندی می خواهم اطلاعات بیشتری داشته باشم، ولی دسترسی به آن برایم وجود ندارد. برای مثال من در این پژوهش تصویر نقاشی را نداشتم و موزه آستان قدس تصویر را به من نداد. مجبور شدم از تصویری بی کیفیتی که در یک رساله چاپ شده بود، استفاده کنم؛ بنابراین نتوانستم بعضی خطوط آن را بهتر بررسی کنم. تنها اطلاعاتی که درباره این نقاشی به من دادند، همین بود که کسی به نام «رضا براتی» آن را به موزه آورده است و نام «ستاده» روی اتیکت آن دیده می شود. این ضعف خیلی بزرگ است که هنرمند و نقاش به منابع دسترسی ندارد و مجبور است از این طرف و آن طرف اطلاعات به دست بیاورد. اگر من به آن تصویر دسترسی کامل داشتم، می توانستم خط دور را واکاوی و درباره آن در مقاله ام صحبت کنم.

طی سال ها تجربه و مطالعاتتان به روایت هایی مدرن از مفاهیم رضوی در نقاشی هم برخورده اید؟

بله. کارهای مدرن زیادی دیده ام، ولی آثار خوب زیادی رانمی توانیم مثال بزنیم که با استفاده از مفاهیم رضوی در این سبک خلق شده باشند. نه اینکه نباشد، ولی بیشتر آثار شاخص مربوط به هنرمندان قدیم است.

یعنی فکر می کنید هنرمندان علاقه دارند از مفاهیم مذهبی در کارهای مدرن هم استفاده کنند؟

بله. اگر سازمان های فرهنگی فراخوان بزنند، هنرمندان تمایل دارند که در حوزه مدرن هم کار کنند. سال گذشته فراخوانی درباره امام حسین^ع آمد و بیشتر نقاشی هایی که رسیده بود، انتزاعی و مدرن بود. بیشتر این آثار از تصویرهای کلیشه ای که درباره نقاشی های مرتبط با امام حسین^ع وجود دارد، فاصله گرفته بودند و به صورت نمادین و انتزاعی به مفاهیم حسینی پرداخته بودند. کارهای خوبی تولید شده بود. درباره امام رضا^ع هم جای کار زیادی در سبک های مدرن وجود دارد. اگر زمینه ای فراهم شود، هنرمندان حتما استقبال می کنند و آثاری خوب در این زمینه تولید می شود.

زندان بهترین مکان برای تئاتر درمانی احمد طاهونچی، نویسنده، کارگردان و بازیگر تئاتر مشهد، درباره فعالیت تئاتر در زندان مشهد، بیان کرد: درون زندان همه شکل آدمی پیدا می شود؛ تعدادی به تئاتر علاقه مندند و تعدادی واقعا جزو افراد با استعدادی هستند که شاید اگر به سرنوشت زندان دچار نمی شدند و بیرون زندان مسیر زندگی به گونه ای دیگر برای آن هارقم می خورد، می توانستند اکنون جزو هنرمندان مطرح کشور باشند. کارشناس هنری اداره زندان های مشهد افزود، وقتی افراد وارد زندان می شوند، به برنامه هایی برای پرکردن اوقات فراغت نیاز دارند و چه بهتر که این برنامه با اصلاح و تربیت همراه باشد. زندان بهترین مکانی است که تئاتر در آنجا خوب جواب می دهد. بیشتر افرادی که ما بآن ها سروکار داریم، به علت خطایی که کرده اند، از جامعه طرد شده اند و به همین دلیل تشنه دیده شدن هستند و تئاتر این فرصت را به آن ها می دهد؛ زیرا وقتی روی صحنه می روند، از یک فرد زندانی فاصله می گیرند و نقش هایی را بازی می کنند که غالبا داستان زندگی خودشان است و این اتفاق به پالایش روح و روان زندانی کمک می کند و به نوعی تئاتر درمانی است.

وی درباره نحوه کار تئاتر با زندانیان نیز بیان کرد: بیشتر افرادی که در زندان جذب تئاتر می شوند، معتادان هستند، البته از جرائم مالی در بین آن ها دیده می شود، اما چون بیشتر این افراد از سواد کافی برخوردار نیستند، ممکن است گاهی مجبور شویم با برخی از آن ها بیشتر تمرین کنیم. با وجود این، آن قدر علاقه مند هستند که خودشان برای ایفای نقش هرکاری انجام می دهند. ماهیت تئاتر بر مبنای تأثیرگذاری است، چه برای افرادی که در بیرون کار می کنند و چه افرادی که پشت میله های زندان هستند. البته تئاتر در زندان ویژگی ها و ظرافت های خاص خودش را نیز می طلبد.

چارسوق هنر

سینمای «پدیده شاندیز» احداث می شود

ساخت پردیس سینمایی پدیده شاندیز که شامل شش سالن است، در شهر رویایی پدیده شاندیز آغاز شد. سوسن محمدزاده، سرپرست گروه امور سینمایی و سمعی بصری اداره کل فرهنگ و ارشاد خراسان رضوی، با اعلام این خبر اظهار کرد: یک ماه است که طرح احداث پردیس سینمایی پدیده شاندیز از سوی مسئولان بالادست تأیید شده و بر این اساس، کار ساخت این مجموعه سینمایی آغاز شده است. سوسن محمدزاده تصریح کرد: زمان تکمیل پروژه را نمی توان پیش بینی کرد، اما می توان گفت که ساخت این مجموعه با سرعت در حال انجام است و امید است به زودی شاندیزی ها صاحب پردیس سینمایی ویژه خود باشند.

«آسوده باش» آماده پخش شد

سریال «آسوده باش» به کارگردانی حسن حج گذار به زودی از یکی از پلتفرم های داخلی پخش می شود. به گزارش شهرآرا، به نقل از مشاور رسانه ای پروژه، سریال «آسوده باش» به کارگردانی حسن حج گذار و تهیه کنندگی امیر رحیم زاده با تمام شدن مراحل فنی به زودی از یکی از پلتفرم های داخلی به نمایش درمی آید. این سریال آخرین نقش آفرینی زنده یاد شهرام عدلی محسوب می شود. او زمانی که گروه تولید پس از تمام شدن تصویب رداری برای استراحت به هتل مراجعه کرده بودند، به دلیل سکنه مغزی به دیار باقی شافت. فاطمه گودرزی، مریطاهر مقلومی، پرویز فلاحی پور، نفیسه روشن، آرام جعفری، امیر غفارمنش، حسن اسدی، شهنام شهبانی، مجید شهباری، رضا توکلی، اصغر سمسارزاده، پوراندخت مهیمن، سعیده عرب و تعدادی از هنرمندان تئاتر و سینمای خراسان رضوی و مشهد مقدس، دیگر بازیگران این سریال هستند.

در جست وجوی فریده» اکران آنلاین می شود

فیلم مستند «در جست وجوی فریده» به کارگردانی آزاده موسوی و کوروش عطایی در بخش «سینما آنلاین» پلتفرم فیلم نت اکران آنلاین می شود. این فیلم که به عنوان نماینده ایران به اسکار ۲۰۲۰ معرفی شده است، از یکتایی یکم

بهمن ماه ساعت ۱۸ اکران آنلاینش را با بلیت ۶۰ هزار تومان آغاز می کند. علاقه مندان برای تماشای فیلم های اکران آنلاین فیلم نت نیازی به خرید و داشتن اشتراک ندارند و صرفا لازم است بلیت اکران بخرند. «در جست وجوی فریده» برنده تندیس بهترین فیلم مستند از جشن خانه سینما، برنده چهار جایزه از جشنواره سینما حقیقت، برنده تندیس بهترین فیلم مستند از جشن حافظ و... است. در خلاصه داستان مستند «در جست وجوی فریده» آمده است: «فریده چهل سال پیش در شش ماهگی در حرم امام رضا^ع در مشهد متولد می شود و بعد از انتقال به شیرخوارگاه، توسط زوجی هلندی به فرزندی گرفته شده و به هلند برده می شود. او که در این چهل سال به دلیل ترس از سفر به ایران و بی میلی خانواده اش به محل تولدش بازنگشته بود، جست وجویی را برای پیدا کردن خانواده واقعی اش آغاز می کند و برای اولین بار به ایران سفر می کند تا زادگاهش را ببیند و با سه خانواده که مدعی اند ممکن است خانواده واقعی او باشند، ملاقات کند.»

«توچال» به اکران می رسد

فیلم سینمایی «توچال» به کارگردانی محمدآهنگرانی از ۲۷ دی ماه اکرانش را در سینماهای سراسر کشور آغاز می کند. «توچال» محصول سال ۱۳۹۶ است و پس از چند سال قرار است به نمایش عمومی برسد. در خلاصه داستان این فیلم درام آمده است: «عشق گاهی در یک ظهر داغ تابستان می آید و گاهی در عصر برفی یک روز زمستان. در انتهای روز آفتاب غروب می کند و در گذر زمان برف ها آب خواهند شد. اما عشق چون قله توچال استوار و باشکوه خواهد ماند.» در این فیلم پژمان باغزی، لیلا زارع، دیبا زاهدی و علی فرهنگی بازی کرده اند.

«برمودا» از ۳۰ دی به «نسیم» می آید

«برمودا» تازه ترین تاک شوی شبکه نسیم، با میزبانی کامران نجف زاده از ۳۰ دی راهی آنتن تلویزیون می شود. «برمودا» تاک شویی است که برای اولین بار کامران نجف زاده را به عنوان یک مجری به مخاطب خود معرفی می کند. او همچنین سرپرستی گروه نویسندگان برنامه را هم برعهده دارد. مهمان های نجف زاده از آن گفته های زندگی شان می گویند و موازی با صحبت های عمیق و حتی گاهی غافل گیرکننده، فضایی فانتری، شاعرانه و حتی طنز را نیز در این برنامه تجربه می کنند. این برنامه با شعار «به وقت پیداشدن» از شنبه ۳۰ دی پخشش را آغاز می کند و سه شب در هفته یعنی شنبه، یکشنبه و دوشنبه ساعت ۴ راهی شبکه نسیم می شود.